

**Міністерство освіти і науки України  
Київський національний університет імені Тараса Шевченка  
Навчально-науковий інститут філології  
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови**

**«Відтворення англійської авіаційної військової термінології  
українською мовою в медійних текстах (на матеріалах BBC  
NEWS)»**

**Кваліфікаційна робота  
освітнього ступеня «бакалавр»  
студентки 4 курсу  
освітньої програми/спеціальності  
*035 Філологія (035.041 «Германські  
мови та літератури (переклад  
включно), перша - англійська»)*  
*ОПП «Переклад з англійської та  
другої західноєвропейської мови»,  
Сагайдак Дар'ї Юріївни  
Науковий керівник:  
Антонюк Наталя Миколаївна  
Канд.пед.наук, доцент.***

**«Допущено до захисту»  
Протокол засідання  
кафедри теорії і практики перекладу з англійської  
мови  
протокол №13 від «03» червня 2024 року  
В.о. зав. каф. \_\_\_\_\_ (підпис)  
Канд.філол. наук Олена Підгрушна**

**КИЇВ  
2024**

## АНОТАЦІЯ

### **«Відтворення англійської авіаційної військової термінології українською мовою в медійних текстах (на матеріалах BBC NEWS)»**

Дослідження присвячене актуальній проблемі англо-українського перекладу військової термінології, зокрема авіаційної, у контексті сучасних реалій української та міжнародної політики та безпеки. Об'єктом дослідження є терміни та вирази англійської авіаційної військової термінології, представлені в статтях BBC NEWS. Предметом дослідження є методи перекладу цих термінів українською мовою. Метою роботи є аналіз та вивчення прийомів перекладу англійської авіаційної термінології на основі матеріалів BBC NEWS.

Основними завданнями дослідження є виявлення особливостей англо-українського перекладу військової авіаційної лексики, аналіз прикладів перекладу авіаційної термінології в англійськомовних статтях та їхніх українських відповідників, огляд використаних перекладацьких прийомів, а також пошук інших можливих варіантів перекладу в медіа контекстах.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та анотації українською та англійською мовами. Методологічні підходи включають аналіз літературних джерел, порівняльний аналіз перекладів, контекстуальний аналіз.

Дослідження показало, що переклад військової авіаційної термінології вимагає як пошуку відповідних еквівалентів, так і творчого підходу, що включає використання описового та дослівного перекладу, транслітерації, транскрипції, додавання та навіть передачі терміну без перекладу в його оригінальній формі. Було виявлено труднощі, пов'язані з обмеженим корпусом текстів та наявністю невдалих перекладів, що вплинуло на репрезентативність вибірки та якість аналізу.

Результати дослідження демонструють, що медіа-тексти не завжди можуть бути надійним джерелом для пошуку еквівалентів через невідповідності та перекладацькі помилки. Виявлені проблеми підкреслюють

важливість ретельного аналізу термінології та дотримання розробленої схеми перекладу.

Дослідження має важливе теоретичне та практичне значення. Теоретично робота розширює уявлення про способи перекладу авіаційної термінології, а практично може бути використана для покращення якості перекладів у засобах масової інформації. Актуальність теми підтверджується необхідністю точного перекладу військової термінології у зв'язку з сучасними військовими конфліктами та стрімким розвитком технологій, що вимагає постійного оновлення перекладацьких знань.

*Ключові слова: військова термінологія, авіаційна термінологія, англо-український переклад, BBC NEWS, перекладацькі прийоми, медійні тексти, транслітерація, описовий переклад.*

## ABSTRACT

### **«Reproduction of English aviation military terminology into Ukrainian in media texts (based on BBC NEWS materials)»**

The study is devoted to the actual problem of English-Ukrainian translation of military terminology, in particular aviation terminology, in the context of the current realities of Ukrainian and international politics and security. The object of the study is the terms and expressions of English aviation military terminology presented in BBC NEWS articles. The subject of the study is the methods of translation of these terms into Ukrainian. The purpose of the study is to analyse and study the methods of translation of English aviation terminology based on BBC NEWS materials.

The main objectives of the study include identifying the peculiarities of the English-Ukrainian translation of military aviation vocabulary, analysing examples of terminology in English-language articles and their Ukrainian translations, considering translation techniques, and suggesting other possible translation options in media contexts.

The paper consists of an introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, and an annotation in Ukrainian and English. Methodological approaches include analysis of literary sources, comparative analysis of translations, and contextual analysis. These methods were chosen because of their feasibility and ability to provide an in-depth analysis of translation techniques.

The study has shown that the translation of military aviation terminology requires both the search for appropriate equivalents and a creative approach, including the use of descriptive and literal translation, transliteration, transcription, addition and even transmission of a term without translation in its original form. Difficulties were identified due to the limited corpus of texts and the presence of bad translations, which affected the representativeness of the sample and the quality of the analysis.

The results of the study demonstrate that media texts may not always be a reliable source for finding equivalents due to inconsistencies and translation errors.

The identified problems emphasize the importance of careful analysis of terminology and adherence to the developed translation scheme.

The study is of great theoretical and practical importance. Theoretically, the work expands the understanding of how to translate aviation terminology, and practically, it can be used to improve the quality of translations in the media. The relevance of the topic is confirmed by the need for accurate translation of military terminology in connection with modern military conflicts and the rapid development of technology, which requires constant updating of translation knowledge.

*Keywords: military terminology, aviation terminology, English-Ukrainian translation, BBC NEWS, translation techniques, media texts, transliteration, descriptive translation.*

## ЗМІСТ

ВСТУП .....	7
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти дослідження англомовної військової термінології та особливості її перекладу українською мовою.....	10
1.1. Поняття англомовної військової термінології та її лексики. ....	10
1.2. Англо-український переклад військових термінів. ....	17
Висновки до РОЗДІЛУ 1 .....	29
РОЗДІЛ 2. Англо-український переклад авіаційної військової термінології під час воєнного стану .....	30
2.1. Специфіка англо-українського перекладу авіаційної військової термінології в умовах війни .....	30
2.2. Перекладацькі трансформації при відтворенні англомовної авіаційної військової термінології українською мовою.....	35
Висновки до РОЗДІЛУ 2 .....	39
РОЗДІЛ 3. Відтворення англійської авіаційної військової термінології українською мовою на матеріалах BBC NEWS .....	40
3.1. Англо-український переклад авіаційної військової термінології на матеріалі онлайн медійних текстах .....	40
3.2. Специфіка англо-українського перекладу онлайн медійних текстів на військову тематику. ....	45
Висновки до РОЗДІЛУ 3 .....	47
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ .....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
SUMMARY .....	58

## ВСТУП

Військовий переклад – це галузь, що виходить за рамки звичайної усної комунікації. Її завдання – забезпечити взаєморозуміння та взаємодію між військовими структурами різних країн, що спілкуються різними мовами, тим самим підвищити рівень безпеки та ефективності бойових дій, що сприяє скоординованості та успішному виконанню місії.

За останні роки питання перекладу військової термінології привертало увагу великої кількості дослідників у галузі перекладознавства. Серед визначних перекладознавців у цій сфері слід згадати імена таких вчених, як В.Балабін, Н.Беньковська, А.Гузь, М.Зайцева, В.Карабан, О.Ковтун, Ю.Лукіянчук, Б.Нечипоренко, О.Пуш, Н.Гасюк, О.Юндіна та інші. Їхні дослідження вносять вагомий внесок у розуміння та аналіз військового перекладу.

Україна знаходиться у стані війни, стикаючись як із зовнішнім тиском, так і з внутрішніми проблемами. У такому контексті точний переклад військової термінології має визначальне значення для ефективної комунікації як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Засоби масової інформації, як основний канал інформації, займають провідне місце у формуванні громадського розуміння та думки щодо військових питань. BBC NEWS, відомий своїм всебічним висвітленням подій та глобальним охопленням, слугує важливим джерелом для дослідження динаміки перекладу авіаційної військової термінології в українському контексті.

*Актуальність* дослідження англо-українського перекладу військової термінології зумовлена низкою важливих факторів, що відображають сучасні реалії української та міжнародної політики та безпеки. Для того, щоб Україна мала змогу виступати на широкому міжнаціональному рівні у сфері військової справи, країна повинна мати відповідні знання про структуру та особливості перекладу міжнародної документації. Через відступіть достатньої кількості військової літератури, зокрема тематичних словників та довідників, перед нами постає важливе завдання в подальшому вивченні англо-українського перекладу військових термінів.

Стандартизація документів стала однією з вимог для участі України в миротворчих операціях ООН та НАТО, а також вступу України до Європейського Союзу. В умовах, коли Україна відстоює власну незалежність та цілісність, а країни зі всього світу надають надважливу військову підтримку, ефективний англо-український переклад військової документації стає незамінним фактором в питанні швидкої та злагодженої роботи українських військових з світовими партнерами, що є ключовим для забезпечення національної безпеки та захисту інтересів України в рамках сучасних викликів та загроз.

Майбутні перекладачі повинні розуміти всю цінність їхнього впливу у військових, цивільних і гуманітарних сферах та бути здатними правильно відтворювати українською мовою військові терміни. Це можна вважати однією з найважливіших складових при підготовці кваліфікованих фахівців, здатних забезпечувати якісний переклад.

**Темою** роботи є відтворення англійської авіаційної військової термінології українською мовою на матеріалах BBC NEWS.

**Метою** дослідження є аналіз та вивчення прийомів перекладу англійської авіаційної термінології на матеріалі перекладу газетних статей з видання BBC NEWS.

**Основними завданнями** даної кваліфікаційної роботи є:

- з'ясувати особливості англо-українського перекладу військової авіаційної лексики та описати способи її перекладу;
- проаналізувати приклади англійської авіаційної термінології, що були вжиті в англійських уривках з статей BBC NEWS та відповідні українські переклади з статей на онлайн-платформі BBC NEWS Україна;
- розглянути перекладацькі прийоми, застосовані для відтворення англійської військової авіаційної лексики в новинних текстах українською мовою;
- запропонувати інші можливі варіанти англо-українського перекладу військових авіаційних термінів в медійних контекстах.

**Об'єктом** роботи є терміни та вирази англійської авіаційної військової термінології, що були згадані в статтях BBC NEWS. Сюди входять спеціалізовані терміни, що використовуються у військовій авіації, такі як технічні назви літальних апаратів та інші терміни, що стосуються військово-авіаційної сфери.

**Предметом** є застосовані способи перекладу англійської авіаційної військової термінології українською мовою.

**Матеріалом** для дослідження є статті написані англійською мовою на оригінальній платформі BBC NEWS та перекладені версії цих статей на відповідному веб-сайті Української служби Британської телерадіомовної корпорації, що називається BBC NEWS Україна.

**Методи дослідження.** Згідно з метою, вищезазначеними завданнями, об'єктом та предметом дослідження, ми вважаємо, що найкориснішими методами є: аналіз літературних джерел, порівняльний аналіз перекладів, контекстуальний аналіз.

**Теоретичне значення** роботи полягає в тому, що наші спостереження в ній над проаналізованим матеріалом підтверджують здобуті до цього фахівцями засади теорії перекладу авіаційної термінології та розширює уявлення про інші методи перекладу авіаційних термінів.

**Практичне значення** дослідження полягає у змозі застосування результатів, виявлених під час аналізу методів перекладу авіаційних термінів, на практиці, зокрема при перекладі статті з онлайн-платформи BBC NEWS.

**Наукова новизна** результатів дослідження полягає в поглибленому аналізі використаних методів перекладу авіаційної термінології на матеріалах інформаційної онлайн-платформи BBC NEWS.

**Кваліфікаційна робота містить** вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки та анотацію українською та англійською мовою.

## РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти дослідження англomовної військової термінології та особливості її перекладу українською мовою

### 1.1. Поняття англomовної військової термінології та її лексики.

Військова термінологія, згідно з В.Балабіном, є систематизованою, стандартизованою та гармонізованою сукупністю термінів, яка узгоджена на міжвідомчому або міждержавному рівнях [3, с. 8]. В. Іващенко надає більш розгорнуте визначення, в якому він зазначає «військову термінологію» як сукупність термінів (слів і словосполучень), що використовуються для позначення загальновійськових і спеціальних понять, що пов'язані з військовою справою, військовою технікою (військово-технічні терміни), військовим законодавством, військовою політикою (військово-політичні терміни), військовою дипломатією (військово-дипломатичні терміни) та іншими сферами військового життя [53, с. 47].

Однак, нам не слід плутати поняття «військової термінології» з дещо ширшим поняттям «термінології війни» (військова термінологія та термінологія інших сфер діяльності, що використовується під час війни) [53, с. 47].

На думку В. Георгєвої, «військова термінологія» відноситься до термінів і мови військових організацій та особового складу як таких, що належать до окремої категорії [52]. Оперативний тиск на необхідності єдиного розуміння розвинувся з початку 20-го століття, коли зросла важливість спільних операцій між різними службами однієї країни. Міжнародні альянси та операції, в тому числі миротворчі, внесли свої корективи. Подібно до юридичної та політичної термінології, військові терміни відомі своєю тенденцією до включення технічної мови та «самоцензури» при обговоренні військових питань. На відміну від жаргону, який може бути більш «відвертим», термінологія переважно належить до офіцерського класу і, як правило, стосується військових дій на широкому рівні. Військовослужбовці, які перебувають на суттєво різних рівнях у ланцюгу командування, здебільшого використовують термінологію для того, щоб приховати справжнє значення або мету обговорення за абстрактними евфемізмами або завуальованим жаргоном. Через це часто

фахову мову, якою послуговуються військові, називають «військовим жаргоном», а на думку деяких дослідників, «військову термінологію» можна охарактеризувати як професійний жаргон, перевантажений специфічними та штучними термінами, який постійно поповнюється неологізмами на позначення нових систем озброєнь та видів військових операцій, що відображають нові винаходи та концепції [52].

Як правило, військову термінологію пропонують розділяти на дві категорії:

1. Офіційна термінологія. Сюди відносять зафіксовані терміни, що активно вживаються у фаховому військовому спілкуванні. Ця термінологія також поділяється за різними аспектами військової справи, такими як тактична (наприклад, «ambush»- «засідка»; «flanking»- «фланговий»), військово-організаційна (наприклад, «platoon» - «взвод»), військово-технічна (наприклад, «turret» - «вежа (на танку)»), за родами військ («infantry» - «піхота» ) та видами збройних сил [40].

2. Неофіційна термінологія. Сюди відносять слова, що використовуються при усному спілкуванні та зароджуються серед військовослужбовців. Багато таких термінів існують лише у розмовній мові та не затверджуються в літературі як офіційні. Цю термінологію можна охарактеризувати як сленг. Наприклад, «snafu» означає «Situation Normal, All fouled up», що в перекладі означатиме «ситуація погана, але це нормальний стан речей», а «FUBAR» є сленговим виразом, що позначає «повна плутанина або хаос» [40].

Ми також відокремлюємо поняття «військової лексики», яка, крім систематизованої військової термінології, охоплює професіоналізми, військовий сленг, жаргонізми та емоційно забарвлену військову лексику (слова та словосполучення), що вживається переважно у військовому розмовному мовленні [53, с.47]. Таку ж думку висловлює у своїй монографії І.Литовченко, характеризуючи «військову лексику» як більш широке поняття, що містить військові терміни та загальноживану лексику, що не завжди відповідає військовому значенні, проте активно вживається у військовій справі [26, с. 36].

Під поняттям «військової лексики» науковець В. Балабін у своєму підручнику «Основи військового перекладу» визначив як «особливий вид спеціальної лексики» [33, с. 13] Це можна пояснити тим, що даний аспект виникає через специфічний спосіб спілкування, який з'являється при поєднанні двох функціональних стилів мови - офіційно-ділового та науково-технічного [38, с. 59].

У сучасних дослідженнях відзначається, що «військова лексика» представляє собою важливу групу лексичних одиниць, що відрізняється своєрідністю, оскільки вона відображає особливу сферу людської діяльності - формування військових сил, воєнне та тактичне мистецтво, а також озброєння та інше. Крім цього, військову лексику прийнято поділяти на дві основні складові. Це військові терміни та військово-побутову лексику [34, с. 28]. Науковець В.Балабін описує військовий термін як слово, словосполучення або скорочення, що визначає явище чи то предмет та навіть подію у сфері військової діяльності з ознаками номінативності, репрезентативності, однозначності, стандартизації, семантико-стилістичної нейтральності та інваріантності [3, с. 9]. Водночас, військово-побутова лексика представляє собою перехідне явище між військовою термінологією та загальноповсякденним словниковим запасом [34, с. 28].

О.Круглій надає свою класифікацію військової лексики, залежно від її характеристик, та поділяє їх на три групи [24, с. 208].

Перша група військової термінології включає в себе терміни, що використовуються для позначення концепцій, що стосуються військової справи, збройних сил, а також методів та стратегій ведення військових операцій. Ця категорія термінів відображає основні аспекти військової діяльності та її організації [24, с. 208].

До другої групи можна віднести науково-технічні терміни, що призначені здебільшого для опису військових аспектів озброєння, бойової техніки, засобів комунікації та іншого спецобладнання. Ці терміни спрямовані на уточнене

визначення та розуміння технічних параметрів та характеристик, що використовуються у військовій справі [24, с. 208].

До третьої групи військової лексики, відомої як військова лексика з яскраво вираженим емоційним забарвленням або жаргонізм, належать слова та вирази, що часто зустрічаються у військовому середовищі. Такі терміни несуть емоційне навантаження і можуть мати стилістичні відповідники серед загальної військової термінології [24, с. 208].

З точки зору розуміння та особливостей перекладу, ми виділяємо три категорії військових термінів:

1) терміни-реалії іноземного походження, що ідентичні українським, як от «tank» – «танк»;

2) терміни-реалії іноземного походження, що відсутні в українській дійсності, але мають широковживані українські термінологічні еквіваленти, як от «Air Force One» – «Борт номер один (літак президента США)»;

3) терміни-реалії іноземного походження, що відсутні в українській дійсності і не мають широковживаних українських еквівалентів, наприклад, «PX (Post Exchange)» – «торговельний пункт на базі» [38].

Лукіянчук Ю.О. пропонує нову систему класифікації військових термінів згідно з їхньою тематикою та специфікою видів Збройних Сил:

1) Терміни для Сухопутних військ, які включають механізовані, танкові, аеромобільні, ракетні та інші підрозділи: «armored division» – «бронетанкова дивізія», «rocket artillery» – «реактивна артилерія»,

2) Терміни для Військово-морських Сил, що охоплюють терміни пов'язані з надводними кораблями, підводними човнами, морською піхотою, морською авіацією тощо: «submarine» – «підводний човен», «naval aviation» - «військово-морська авіація».

3) Терміни для Військово-повітряних Сил, що включають винищувальну, розвідувальну, штурмову, бомбардувальну, військово-транспортну авіаційну термінологію тощо: «reconnaissance aircraft» – «розвідувальний літак», «fighter jet» – «винищувач».

4) Терміни для військового зв'язку: «communication relay station» – «релейна станція зв'язку», «field telephone» – «польовий телефон».

5) Терміни для інженерних військ: «demolition expert» – «фахівець з підривних робіт», «mine clearance» – «розмінування» [28, с. 66].

Під час дослідження було виявлено, що склад сучасної військової і військово-технічної термінології постійно змінюється. Ці зміни відбуваються через різноманітні чинники, такі як вилучення деяких термінів, зміни в їх значеннях, а також завдяки поповненню новими термінами та неологізмами. Наприклад, такі зміни можуть бути викликані реорганізацією збройних сил, появою нових видів озброєння та бойової техніки, а також розробкою нових стратегій ведення війни.

Згідно з класифікацією, терміни військово-технічного дискурсу можна розділити на декілька тематичних груп. Серед них: території, де відбуваються військові дії; військові формування; військові приміщення; військові системи зв'язку; військова техніка; озброєння; напрямки військової діяльності; військові операції; результати військових операцій; військові стратегії і тактики; цілі військових операцій; цивільні об'єкти та особи; військові документи [24].

В англійській мові військові терміни утворюються різними способами словотворення. Наприклад, морфологічним способом (афіксацію; словоскладання; конверсію; абрєвіацію) та лексико-семантичним способом (переносне значення; зміна значень слів; розширення значень; звуження значення; запозичення з інших сфер або інших мов) [33, с. 306].

Афіксація – процес створення нового слова шляхом додавання до основи певного афікса. В залежності від місця розташування цього афікса виділяють суфікси (стоять після кореня), префікси (стоїть перед коренем), інтерфікси (розташовані між коренями в складному слові), конфікси (додані як префікси та суфікси одночасно), інфікси (вставлені всередині основи слова), та інші типи афіксів [31, с. 55]. Наприклад, візьмемо такі слова як «missileer» та «rocketeer», які були утворенні за допомогою суфікса «-eer». Суфікс «-eer» часто використовується для утворення назв професій або на позначення особи, яка

займаються певною діяльністю. Таким чином, «missileer» можна визначити як «військовослужбовця, який відповідає за запуск ракет», а «rocketeer» як «техніка або науковця, чия робота пов'язана з ракетобудуванням».

Другим поширеним способом, після афіксації, є словоскладання. Словоскладання – це процес об'єднання більше двох слів або коренів у одну лексичну одиницю. Наприклад, так були утворенні такі слова як «countdown» та «target-seeking». Ми можемо розкласти слово «countdown» на такі лексичні одиниці як «count» (рахувати) та «down» (вниз), що утворює нове поняття – «відлік часу (перед запуском ракети, супутника)». Слово «target-seeking» поєднує в собі такі лексичні одиниці як «target» (ціль) та «seeking» (пошук), щоб описати процес пошуку цілі.

Конверсія – це процес утворення нових слів шляхом зміни частини мови чи граматичної категорії [30, с. 56]. Розглянувши такі дієслова як «to officer» та «to mortar», ми можемо спостерігати за таким типом конверсії, коли іменник вживаються у ролі дієслова. «An officer» перекладається як «офіцер» та «командир», а як дієслово «to officer» вживається як «забезпечувати офіцерським складом», а «a mortar» означає «міномет», але як дієслово «to mortar» використовується як «обстрілювати з міномета».

Абревіація – це особливий вид словотвору, спрямований на утворення короткої версії похідного слова [32, с. 111]. Як приклад візьмемо такі слова як «copter» та «RAF». «Copter» - це абревіація від слова «helicopter» (вертоліт), де частина слова «heli-» була вилучена, а залишений фрагмент «copter» все ще зберігає відповідне значення. «RAF» є абревіатурою від «Royal Air Force» (Королівські повітряні сили Великої Британії), де кожна літера відповідає окремому слову, але для скорочення використовується лише перші літери кожного слова.

Переносне значення – це вторинне значення, яке розвивається з основного лексичного значення слова за рахунок асоціацій з просторовими, часовими, логічними або іншими відношеннями між концепціями [26]. Наприклад, слово «Diesel» спочатку вказувало на вид палива або ж на тип

двигуна, але в переносному значенні може використовуватися для позначення транспортного засобу, що працює на дизельному паливі. Як другий приклад ми можемо взяти слово «Pentagon», що початково вказувало на геометричну фігуру - п'ятикутник, але в переносному значенні стало відомим як назва будівлі, що є центральним офісом та штаб-квартирою Міністерства оборони Сполучених Штатів Америки.

Зміна значень слів, як у випадку з «acquisition», може відбуватися через контекст або еволюцію використання мови в часі. Якщо ми беремо перше найпоширеніше значення до слова «acquisition», то це «придбання», зазвичай щось, що отримується легально чи за певних умов. Друге значення це «загарбання», що вказує на отримання чогось шляхом силового втручання або беззаконної дії.

Розширення значень, що є невід'ємною частиною словотворення в будь-якій мові. Наприклад, слово «to land» має два головних значення: перше – «робити посадку», що використовується у контексті авіаційної діяльності, а друге – «завдавати удару, влучити», яке може бути вжите в більш широкому спектрі ситуацій, таких як бойові дії [33, с. 306].

Як слово може мати більш загальне розширене значення, так є і випадки, коли слово має вузько направлене значення. Візьмемо як приклад слово «cruiser», яке спочатку використовувалося для позначення широкого спектру суден, які здійснюють морські подорожі. Проте з часом, у зв'язку з розвитком технологій та появою нових класів військових апаратів, термін «cruiser» став асоціюватися переважно з «ракетами далекої дії», звужуючи своє первісне значення [33, с. 306].

Звичайним явищем у мові, як і в будь-яких інших сферах, є запозичення слів з інших галузей науки та мов. Наприклад, термін «bunker» спочатку використовувався в геології для позначення особливого типу геологічних утворень, але згодом був запозичений в військову термінологію для позначення укріпленої споруди, яка захищає від ворожих атак. Аналогічно, термін «Blitzkrieg», що в оригіналі німецькою мовою означає «блискавична війна»,

став відомим у світовій військовій стратегії як назва тактики масових блискавичних військових нападів. Цей термін був запозичений з німецької мови і знайшов своє місце в військовій термінології різних країн, що використовували подібні стратегії в своїх військових операціях [33, с. 306].

## 1.2. Англо-український переклад військових термінів.

Одним із найскладніших викликів у галузі перекладу є відтворення термінології, оскільки перекладознавство є однією із тих сфер, де лексика постійно змінюється. Терміни, що вживаються у різних галузях, постійно еволюціонують, що ставить перед перекладачами важке завдання – знайомство з новими тенденціями та термінами. Все це набуває нового значення в світі, де швидкі технологічні зміни і високий темп інновацій створюють потребу в постійному вдосконаленні знань. У таких умовах найважливішими факторами стають вільне знання мови й глибоке розуміння сутності та контексту термінів у специфічних галузях. Саме тому сучасна наука про переклад акцентує увагу на оптимізації процесу перекладу термінологічних одиниць, спрямовуючи зусилля на розвиток спеціалізованих знань та використання сучасних методів та інструментів для ефективного перекладу [1, с. 126].

Серед інших викликів перекладознавці виділяють багатозначність термінів, неологізми, тобто новостворені слова, що ще не мають відповідників у цільовій мові, та хибне відтворення англійських та українських термінів, що може стати причиною для неточного перекладу та втрати сенсу [23].

Для успішного перекладу необхідно мати глибокі знання в галузі інформаційних технологій, а також розуміння значення термінів англійською та українською мовами. Процес перекладу термінології може бути розділений на два етапи: спочатку потрібно з'ясувати значення терміна в контексті тексту, а вже потім здійснити переклад на рідну мову [19].

Важливо зазначити, що переклад термінів вимагає не лише лінгвістичних навичок, а й глибокого розуміння галузі, в якій відбувається переклад. Виявлення відповідника англійському терміну українською може залежати від аналізу основних характеристик цього поняття. Іноді саме ці характеристики

вказують на іншу назву поняття в українській мові, ніж та, яка використовується в англійській. Наприклад, у випадку комп'ютерної термінології, якщо поняття базується на його основних функціях або порівняльних аспектах, то в інших мовах ці характеристики можуть відповідати іншому, але відповідному терміну. Тоді переклад терміну наближається до перекладу загальноповживаних слів, що полегшує процес перекладу до пошуку відповідного терміну в цільовій мові [23].

Основна мета перекладача полягає в умінні вибрати належну стратегію перекладу, щоб максимально точно передати сутність кожного слова чи виразу. Сучасні перекладачі використовують різноманітні підходи для перекладу лексичних одиниць різного характеру та специфіки, включаючи й терміни [36, с. 766].

В контексті практики перекладу, Карабан В.І. виділяє дві основні категорії [18, с. 279]. Перша - це елементи, які вже мають еквіваленти в цільовій мові (так звані «перекладні еквіваленти»), наприклад, «bleep» перекладається як «короткий звуковий сигнал високого тону», або «blasthole» як «бурильна машина». Друга категорія – це ті елементи, які (ще) не мають відповідників у цільовій мові, наприклад, «flaming» у термінології Інтернету. Такі елементи називають «без еквівалентними одиницями» [18, с. 279].

Першу категорію Карабан В.І. поділяє на одно еквівалентні з лише одним відповідником (наприклад, «логарифм» для «logarithm» або «кінестатика» для «kinestatics»), і багатоеквівалентні з двома або більше перекладних відповідників (наприклад, «effect» для «ефект», «вплив», або «gaging» для «вимірювання», «замір», «перевірка») [18, с. 279].

Загальноприйнято вважати, що слова, які мають свої еквіваленти у мові перекладу, можуть бути представлені в словниках або довідниках, але деякі з них можуть бути ще не зафіксованими, але вже існують як відомі перекладні еквіваленти у мові перекладу [18, с. 279].

Еквівалентність у перекладі представляє собою збереження всіх аспектів інформації - від смислового та семантичного до стилістичного та

функціонально-комунікативного – які містяться у вихідному тексті і відображаються у перекладі. Цей підхід ґрунтується на тому, що ефективний переклад має передати не лише буквальний зміст, але й його загальний сенс та сприйняття. Це одне з ключових завдань перекладу, оскільки від рівня еквівалентності залежить успішність передачі інформації [36, с. 267].

Еквівалентність вимагає більшої відповідності між змістом оригіналу та перекладу в межах встановлених нормативів, що забезпечують адекватність перекладу. Переклад вважається еквівалентним, якщо він здатний передати комунікативну рівність, тобто досягти такого рівня сприйняття, який близький до оригіналу. Це означає, що переклад може відбуватись на різних рівнях еквівалентності, але завжди має зберігати основну інформацію, яку містить оригінал [36, с. 267].

Еквівалентність в перекладі передбачає не лише передачу лексичного значення, але й урахування контексту, стилістичних відмінностей та функцій мовних одиниць. Вона є шляхом передачі суті оригінального тексту, його інформативності, при цьому зберігаючи його мовні функції. Це значення ширше, ніж просто «точний перекладу», оскільки воно враховує співвідношення не лише на рівні лексичного змісту, але й на рівні смислу тексту та його контексту [36, с. 267].

Відтворення еквівалентності - це ключове завдання для перекладача, оскільки це передбачає досягнення максимальної близькості до змісту та сприйняття оригінального тексту в перекладі. Також важливо враховувати мотивації та цілі, що впливають на створення оригінального тексту, а також вплив мови оригіналу на його сприйняття [36, с. 267].

Згідно з висловленням Е. Скороходька, іноді виявляється неможливим знайти точний еквівалент [37]. Коли поняття частково відтворене в тексті, можна використовувати відносний еквівалент замість абсолютного. Відносний еквівалент виражає загальну ідею поняття. Використовують відносний еквівалент лише в контексті, який дозволяє відтворити видові особливості об'єкта. Відносні еквіваленти застосовуються у випадках, коли абсолютний

виявляється занадто громіздким. Наприклад, абсолютний еквівалент англійського терміна «share without par value» - це «акція без номінальної вартості», тоді як відносний може бути просто «акція» (залежно від контексту) [37].

У випадку, коли не можливо знайти жодний еквівалент, варто звернутися до інших перекладацьких стратегій та трансформацій.

Наприклад, описовий переклад, що використовується для передачі значення англійських слів за допомогою розширеного пояснення, коли немає точного еквіваленту в українському словнику. Наприклад, «custom sterminals» перекладається як «митні термінали, де здійснюється митний контроль», а «cross border workers» - як «працівники, що здійснюють роботи на державному кордоні». Цей метод також враховує граматичну структуру української мови для точності перекладу [10, с. 181].

Описовий переклад - це метод перекладу, при якому нові лексичні одиниці вихідної мови замінюються на словосполучення, які точно передають зміст терміну. Цей метод часто використовується у випадках, коли потрібно перекласти терміни, які мають унікальне значення або пов'язані з конкретними об'єктами, явищами або культурними концепціями. Описовий переклад зазвичай супроводжується транскрипцією та може бути подано у вигляді виноски чи примітки, яка розміщується поруч з основним текстом або в кінці документа [36, с. 268].

Баранова С.В. пояснює, що описовий переклад - це метод перекладу, коли нові лексичні одиниці вихідної мови замінюються більш складними конструкціями у мові перекладу, які точно передають значення цих одиниць [4, с. 16]. Наприклад, «wail» перекладається як «автомобіль з високими динамічними якостями».

Також Баранова С.В. стверджує, що описовий переклад повинен відповідати таким вимогам: 1) точність передачі основного значення слова, 2) обмежена деталізація опису, 3) відсутність складності у синтаксичній структурі конструкції [4, с. 16].

Порівняно з транскодуванням, описовий переклад має перевагу у тому, що забезпечує більшу зрозумілість значення нового слова. Проте він також має недоліки: 1) можливість неточного або нечіткого тлумачення терміну, 2) порушення вимоги стислості, що ускладнює утворення похідних термінів [4, с. 16].

Експлікація - це метод, який використовується у більшості наук, а також у будь-яких когнітивних зусиллях, які включають розподіл понять.

Історично експлікація була найбільш помітно описана Рудольфом Карнапом, згідно з яким «[завдання] експлікації полягає в перетворенні даного більш-менш неточного поняття в точне [...]» [49].

Термін «експлікація» часто використовують як синонім до пояснення. Експлікацію розуміють як процес розкриття сутності певного поняття або явища шляхом точних формальних визначень символів і логічних констант. Дослідницький аспект експлікації полягає у вивченні та поясненні різних аспектів об'єкта дослідження. Цей процес розгортання дозволяє відокремити окремі складові поняття та розглядати їх ізольовано одна від одної [36, с. 269].

У контексті перекладу термінів українською мовою, ефективність експлікації можна пояснити тим, що українська та англійська мають відмінні шляхи утворення словосполучень. Наприклад, більшість складних словосполучень в англійській мові складаються з безприйменникових компонентів, що відрізняється від української. Це може створювати труднощі при перекладі. Однак застосування калькування може допомогти у подоланні цих труднощів [36, с. 269].

Дослівний переклад, або калькування, це спосіб перекладу англійських слів або виразів шляхом прямої передачі їхнього значення за допомогою української мови без додаткових інтерпретацій чи творчого втручання. Наприклад: «Customs Service» – «митна служба»; «minimum check» – «мінімальна перевірка»; «line watermark» – «лінійний водяний знак» [10, с. 181].

Зрозуміло, що використання калькування як методу перекладу безеквівалентних мовних одиниць може бути ефективним лише у тих випадках,

коли слово має чітку структуру та форму. У тексті перекладу калька може стати «частиною» мови та перейти з принагідного вживання до статусу загальноприйнятого слова.

Однак, думки перекладознавців щодо такого висловлювання відрізняються, оскільки калькування, як метод формування нових мовних одиниць, належить до мало досліджених лінгвістичних явищ. Деякі дослідники відносять кальку до різновиду запозичень, а інші вважають, що калька - це різновид буквального перекладу [36].

Основою для цих напрямків стали дослідження Шарля Баллі та його робота «Французька стилістика» (1909р.). В цій праці він вперше використав термін «калька». Ш.Баллі висловив думку, що «калька» - це «слова та вирази, які утворюються механічно, шляхом буквального перекладу». Як приклад, він вказує на зразки виразів, що були перекладені з іноземної мови [21].

Переклад-калька, що зазвичай використовується в процесі передачі значень складних слів і фраз, може стосуватися не лише окремих термінів, але й цілих смислових конструкцій. Цей метод передачі включає копіювання структури англійських слів та фраз для створення нових українських варіантів. Наприклад, «air superiority» перекладається як «повітряна перевага», «strategic bombing» - як «стратегічне бомбардування», «special forces» - як «спеціальні сили». У деяких випадках порядок слів або граматичні форми можуть змінюватися, наприклад, «first-strike capability» стає «можливість першого удару», «surface-to-air missile» - «ракета класу «земля-повітря»».

Проте варто зазначити, що переклад-калька – це не просто механічна операція, оскільки часто потрібні різні трансформації, такі як зміни в граматиці. Також даний метод можна широко практикувати при перекладі англійських аббревіатур. Такий спосіб перекладу є одним з методів запозичення лексики іншою мовою, і, завдяки цьому, створюються слова та фрази шляхом копіювання структури іншомовних виразів з мінімальними або незначними змінами [36].

Антонімічний переклад - це метод, при якому лексичні одиниці мови вихідного тексту перекладаються за допомогою відповідників з оберненим значенням, тобто з протилежним. Цей прийом використовується для збереження смислу висловлювання в тексті перекладу без втрати його протилежності. Щоб досягти цієї мети, у перекладений текст додається ще одне заперечення, яке дозволяє уникнути втрати сенсу [6].

Розрізняють три основні типи антонімічного перекладу, які використовуються для передачі протилежного значення:

1) Негативація: Цей прийом передбачає додавання до слів або виразів з вираженою заперечувальною семантикою префіксу «не-» або вживання словосполучення з часткою «не-». Наприклад, слово «forget» (забувати) перекладається як «не пам'ятати», або «short» (короткий) - як «недовгий» [18, с. 291].

2) Позитивація: Цей прийом використовується, коли слова або вирази мають негативне значення, а його переклад вимагає позитивного еквіваленту. Наприклад, «unbroken» (незламаний) перекладається як «цілий», або «not leave» (не залишати) - як «брати з собою» [18, с. 291].

3) Анулювання: Цей прийом включає в себе скасування двох негативних компонентів у реченні, щоб отримати позитивне значення. Наприклад, «not impossible» (не неможливий) перекладається як «можливий», або «not unallowed» (не заборонено) - як «дозволений» [18, с. 291].

Можливими причинами для застосування антонімічного перекладу можуть бути наступні:

1) Внаслідок невідповідності у лексико-семантичних системах двох мов. У випадку з таким виразом як «Every cloud has a silver lining» ми звертаємось до антонімічного перекладу та отримуємо такий переклад як «Немає лиха без добра». Завдяки цьому, ми зберігаємо стилістичну та смислову цілісність висловлювання [20].

2) Відсутність українського точного еквівалента англійського, коли описовий переклад не є доцільним. У випадку з «Keep clear of the door», вираз

«Keep clear» вказує на необхідність утриматися від підходу до дверей, уникнути їхнього блокування чи перешкоджання, тому ми використовуємо антонімічний переклад, який передає цю ідею за допомогою протилежного дії - «не притулятися» [20].

3) Дієвий спосіб передачі стилістично-сміслового виразу. Наприклад, для того, щоб перекласти англійський вислів «Mind your own business» ми використовуємо антонімічний підхід і перекладаємо цей вислів як «Не втручайся у чужі справи». Цей переклад забезпечує збереження імперативного тону, який присутній в оригінальному виразі, оскільки цих два вислови мають дещо наказовий характер. В українській мові вислів «Не втручайся у чужі справи» є усталеним та зрозумілим для всіх носіїв мови, тоді як дослівний переклад «Займайся своїми справами» не завжди передає необхідний негативний відтінок, властивий англійському оригіналу [20].

4) Збереження метафоричності ідіоматичних та фразеологічних одиниць при перекладі. Наприклад, у виразі «No time like the present», де «present» вживається в значенні «зараз», ми використовуємо антонімічний переклад «Лови момент», оскільки ці вирази передають думку діяти без зволікання. У виразі «I beg to differ», де «to differ» вживається в значенні «не погоджуватись», ми використовуємо антонімічний переклад "Дозвольте не погодитись", щоб передати відмінність думок або поглядів. [20].

5) Врахування міжмовних та міжкультурних відмінностей, наприклад, в сприйнятті реальності. Переклад виразу «Do you have the time?» українською мовою матиме таку форму як «Не підкажете, котра година?». Ми використовуємо такий переклад для того, щоб забезпечити комунікативну еквівалентність між англійською та українською мовами. [20].

6) Переклад стверджувальних речень в заперечній формі, що часто зустрічаються в англійській мові завдяки вживанню багатьох заперечних префіксів. Такі речення важко відтворити однозначними відповідниками в українській мові [20].

7) Антонімія у фразеологічних одиниць. Наприклад, у фразі «he has a ready tongue» антонімічний переклад «він за словом у кишеню не лізе» використовує протилежне слово «кишеня» для передачі ідеї, що людина не схильна бездумно говорити. [20].

Транскодування - це метод перекладу, за допомогою якого відтворюється звукова та/або графічна форма слова однієї мови із застосуванням символів алфавіту іншої мови. Цей процес застосовується, коли в мові відсутній точний відповідний термін, або ж неможливо знайти слово, яке б приблизно передавало смисл терміну і відповідало б основним вимогам формування термінології [45,с. 129].

Під час процесу транскодування, коли слово має лише одне значення, цей метод перекладу ефективно використовується, особливо при необхідності чіткого розмежування одного значення терміна в мові. Для перекладу термінів часто вдаються до транскодування, зокрема, якщо поняття в вихідній мові утворене з латинських або давньогрецьких елементів [1]. Але варто зауважити, що перед тим, як використовувати цей спосіб на практиці, потрібно пересвідчитись, що в цільовій мові немає аналогічного терміну, який вже перекладався. Це важливо, оскільки при використанні транскодування можуть виникати дублікати термінів у мові, в яку проводиться переклад, що ускладнює зрозуміння термінологічної системи [36].

Існує чотири типи транскодування: транскрибування, транслітерація, змішане транскодування та адаптивне транскодування [45,с. 129].

Транскрибування - це складний процес передачі звуків англійської мови у відповідні українські літери. Це не просто переклад, а спроба відтворити фонетичну структуру слова так, щоб його вимова була максимально близькою до оригіналу. Цей процес широко використовується при перекладі імен, назв фірм та інших елементів корпоративного світу. Наприклад, слово «Polaris» транскрибується як «Поляріс», що допомагає зберегти його фонетичну природу при перекладі [10].

У порівнянні з транслітерацією, де кожній букві одного алфавіту відповідає одна буква іншого алфавіту, транскрибування передає саме звуки, а не літери. Наприклад, українське «дж» може бути транскрибоване як «j» у латиниці. Таким чином, мета транскрибування полягає у точному відтворенні звуків мови оригіналу, у той час як транслітерація передає оригінальний правопис за допомогою елементів іншої системи письма [36].

Транслітерація - це процес переведення літер української абетки у літери англійської абетки, незалежно від вимови слова англійською мовою. Цей метод дозволяє зберегти структуру слова англійською мовою, але відтворити його в українському тексті так, щоб українському читачеві було зрозуміліше. Наприклад, слово «confiscation» може бути транслітероване як «конфіскація», «sabotage» - як «каботаж», а «migrant» - як «мігрант» [10].

Транслітерація дозволяє зберегти оригінальну форму терміну чи тексту, що зазвичай неможливо досягти за допомогою фонетичної транскрипції. Цей метод застосовується у наукових дослідженнях, бібліотечних та архівних каталогах, географічних атласах і багатьох інших областях, де потрібно зберігати текст чи назви у різних мовах або системах письма [36].

У випадку змішаного транскодування, що є методом перекладу тексту з однієї мови на іншу, застосовуються як принципи транскрибування (переписування слів із застосуванням аналогічних символів чи букв), так і транслітерації (переведення звуків мови однієї культурної групи у символи мови іншої культурної групи). Отже, деякі частини слова під час перекладу можуть бути відтворені буквеним способом, тобто через літерне позначення слова, тоді як інші частини можуть бути передані на основі їхнього звучання. Наприклад, слова «interface» та «context» можуть бути перекладені як «інтерфейс» та «контекст» відповідно [43, с. 110].

У сфері перекладознавства існує поняття адаптивного транскодування, яке представляє собою одну з форм трансформації тексту з вихідної мови до цільової. Під час адаптивного транскодування форма слова вихідної мови змінюється таким чином, щоб краще відповідати фонетичній та/або

граматичній структурі мови перекладу. Це може означати передачу всієї форми слова або значної її частини за допомогою літер цільової мови. Адаптивне транскодування вважається найпоширенішим типом транскодування, що пояснюється різницею в фонетичних та граматичних особливостях мов. Наприклад, англійська мова в основному є аналітичною, тоді як українська має синтетичну природу. У залежності від контексту термін може бути адаптований до фонетичного або граматичного складу української мови [36]. Наприклад, «navigation» у перекладі може стати «навігація», «profile» - «профіль», а «turbulence» - «турбулентність» [12].

У військовій термінології часто використовуються складні терміни моделі N1+N2, де N1 та N2 це іменники. В такому випадку методами перекладу складних термінів моделі N1+N2 можуть бути наступними:

1) Складний термін, де другий іменник (N2) стає родовим відмінком та виступає як постпозитивне означення першого іменника (N1): наприклад, «voltage regulator» ми перекладаємо як «регулятор напруги», «power supply» - як «джерело живлення».

2) Складний термін, де перший іменник (N1) представлений прикметником: наприклад, «combat medic» перекладається як «бойовий медик», «reconnaissance mission» - як «розвідувальна місія», «stealth aircraft» - як «невидимий літак».

3) Складний термін, де перший іменник (N1) є прикладкою до українського відповідника: наприклад, «tank destroyer» перекладається як «танк-винищувач».

4) Складний термін, де перший іменник (N1) перетворюється в прийменниково-іменникове словосполучення: наприклад, «stainless steel pipe» перекладається як «труба із нержавіючої сталі», «remote-controlled drone» - як «безпілотник з дистанційним керуванням»

5) Складний термін, де перший іменник (N1) перетворюється в підрядне означувальне речення: наприклад, «enemy territory» перекладається як

«територія, що перебуває під контролем ворога», «risk assessment» - як «оцінка, яка визначає потенційні ризики».

б) Складний термін, де перший іменник (N1) перетворюється в словосполучення, що містить безпосередній відповідник: наприклад, «phone charger» перекладається як «зарядний пристрій для телефону», «rifle scope» - як «приціл для гвинтівки».

Варто зауважити, що іменник N1 зазвичай вживається у формі однини, але його український еквівалент може бути у формі множини, як, наприклад, «security measure» перекладається як «заходи безпеки», «data center» - як «центр обробки даних» [18, с. 389].

У вивченні такої трансформації як перестановка слова, також відомої як пермутація, фокус зосереджується на зміні послідовності елементів. Тобто при перетворенні елементи мови змінюють свої позиції, переходячи з одного місця на інше. Наприклад, з фрази «administrative efficiency» ми можемо отримати «ефективне керівництво». Такий механізм перестановки найчастіше використовується при перекладі словосполучень або фраз. Проте, у науково-технічному перекладі цей прийом застосовується досить рідко, і в інших видах перекладу його використання не є поширеним [18, с. 314 ].

## Висновки до РОЗДІЛУ 1

У військовому контексті термінологія представляє собою систематизований комплекс термінів, узгоджених на міжвідомчому або міждержавному рівні, що активно використовуються у всіх сферах військової справи та діяльності. До військової лексики ми відносимо терміни, що стосуються військової концепції, збройних сил, стратегії, озброєння, бойової техніки, засобів комунікації та інших військових аспектів. Важливою складовою військової лексики також є жаргонізми, яскраво виражені слова та вирази, що зароджуються, перш за все, серед особового складу військовослужбовців, та які активно використовуються під час обговорення з метою «зашифрувати» інформацію.

Існує три категорії військових термінів з точки зору їх розуміння та особливостей перекладу: терміни-реалії іноземного походження, які ідентичні українським; терміни-реалії іноземного походження, що мають українські термінологічні еквіваленти; терміни-реалії іноземного походження, що відсутні в українській дійсності і не мають широковживаних українських еквівалентів.

При перекладі термінологічних одиниць виникають значні труднощі, перш за все, обумовлені такими факторами як новоствореність терміну чи її багатозначністю. По-друге, використання термінів у англійській та українській мовах може відрізнятися, що може призвести до неправильного перекладу або втрати сенсу.

Процес перекладу термінології може бути поділений на два етапи: з'ясувати значення терміна за межами та в межах контексту, а потім здійснити переклад на рідну мову.

Основна мета перекладача полягає в умінні вибирати належний метод перекладу, щоб максимально точно передати сутність кожного слова або виразу. Сучасні перекладачі використовують різноманітні підходи для перекладу лексичних одиниць різного характеру та специфіки, включаючи й терміни.

## РОЗДІЛ 2. Англо-український переклад авіаційної військової термінології під час воєнного стану

### 2.1. Специфіка англо-українського перекладу авіаційної військової термінології в умовах війни

Переклад це не лише процес передачі слів з однієї мови на іншу, але й складний вид мистецтва про збереження сенсу та контексту. У сфері авіаційної військової термінології, де кожне слово може мати критичне значення для безпеки та ефективності, адекватний переклад посідає особливо важливе місце.

У світлі сучасних досліджень, військовий переклад є важливою складовою спеціалізованого перекладу з вираженою військовою комунікативною функцією. Цей вид перекладу відрізняється від інших своєю особливою термінологічною насиченістю та вимагає від перекладача максимальної точності та зрозумілості у викладі матеріалу. Емоційна експресія відсутня у військовому перекладі, оскільки його головна мета - передача інформації без втрати значення.

Такі дослідниці як І. Кочоте та Т. Смирнова наголошують на тому, що вивчення військового перекладу зазначає, що тексти цього типу зазвичай призначені професіоналами для професіоналів. Автори таких текстів вважають, що аудиторія має достатній рівень тематичної компетентності для того, щоб коректно тлумачити і розуміти передану інформацію [55, с. 108].

У процесі перекладу військової термінології зустрічаються певні труднощі, що виникають у зв'язку з великою кількістю спеціалізованих термінів, які мають чітко визначене значення в контексті військових дій. Хибне або неточне їх тлумачення може призвести до спотворення інформації та неправильного розуміння подій [33, с. 164].

Так само як й інші види спеціалізованого перекладу, військовий переклад відрізняється від звичайного перекладу своїми жанровими та стилістичними особливостями, а також специфічним змістовим наповненням, термінологією та особливими потребами збройних сил:

1) Технічна та спеціальна термінологія. Військовий переклад часто передбачає використання високотехнічної та спеціальної термінології, пов'язаної зі зброєю, обладнанням, тактикою, логістикою, розвідкою та стратегією [41].

2) Класифікація та безпека. Багато військових документів є секретними або конфіденційними. Ці документи можуть бути позначені спеціальними грифами секретності: «top secret» - «цілком таємно» (гриф таємності) [41].

3) Точність - головна стилістична риса військового перекладу. Мова, що використовується, повинна бути чіткою та однозначною, не залишаючи місця для неправильного тлумачення: «target acquisition» - «виявлення/захоплення цілі» [41].

4) Офіційність. Військовий переклад зазвичай дотримується офіційного стилю. Використовується структурована та організована мова, що відображає сутність військової організаційної структури [41].

У сфері англійської авіаційної термінології переважають терміни, що мають походження з інших мов або були створені вченими на базі латинської та грецької мов. Формування термінів та їхніх груп обумовлене двома основними факторами: поширенням знань про вже відому нам реальність (вивчення попередніх фактів та подій) та самостійним розвитком нашої реальності (нові факти та події).

Внаслідок розвитку технологій та розширення знань, терміни стають більш точними та деталізованими. Зокрема, українська термінологія змінюється шляхом залучення нових елементів, що відображають нові об'єкти або явища. У першому випадку терміни можуть мати більш точний опис явища або предмета. Наприклад, заміна простого терміна «хвіст» на більш деталізований «хвостова частина літака» чи «хвостове оперення» українською, чи «tail unit» та «tail assembly» англійською.

Українська авіаційна термінологія, головним чином, формується на основі греко-латинських слів, а також термінів з німецької та частково з романських мов. Проте значна кількість термінів української мови позичена з

англійської та французької мов, наприклад, «авіація», «автопілот», «аеропорт» або «фюзеляж». Частково терміни української мови також запозичуються з російської мови, що пояснюється історичними зв'язками України з цією країною [22].

Професійний перекладач, який спеціалізується на перекладі військових текстів і текстів на військову тематику, повинен володіти високим рівнем знань, тобто бути обізнаним з військовою технікою та обладнанням, особливостями звань, службової субординації та військових процедур, досконало володіти військовим жаргоном і сленгом, а також мати уявлення про загальний спектр знань, пов'язаних з війною та армією. Крім того, високопрофесійний військовий перекладач повинен володіти термінологією в інших сферах, таких як інформаційні технології, економіка та політика, а також бути в курсі актуальних подій, пов'язаних з глобальною безпекою та військовими операціями. Однак у реальності часто перекладач взагалі не є профільним фахівцем, і це стає причиною для дискусій про те, чи повинен він бути вузькоспеціалізованим, чи достатньо мати загальне розуміння специфіки перекладу військової літератури та базові знання в кількох відповідних галузях [55].

Через розмаїття термінології у військових документах перекладач повинен не лише вміти розбиратися в зарубіжній військовій термінології, але й мати глибокі знання про відповідну українську військову термінологію. Отже, переклад термінів стає однією з ключових труднощів. Слід пам'ятати, що термін зазвичай перекладається аналогічним йому терміном в іншомовному тексті, а отже, такі варіанти, як синонімічний переклад або описовий переклад вживаються лише в тих випадках, коли в українській мові немає аналогічного терміну [33].

Вивчення військової термінології вимагає виведення на широкий обхват тем, які охоплюють комплексне аналізування різноманітних аспектів. Серед них ключовими є: функціонування стандартизованої загальновійськової терміносистеми на сучасному етапі; вивчення військового жаргону й виявлення

його джерел, а також оцінка його використання поза професійними межами; порівняльний аналіз різних військових термінологій.

Процес збагачення військової термінології значно залежить від різноманітних факторів, включаючи, але не обмежуючись: 1) проведення війни та військових конфліктів; 2) прогрес у військовій науці та техніці, впровадження новітніх технологій у сфері військових справ; 3) розвиток військової тактики й стратегії [5].

Американські військові терміни відрізняються великою кількістю скорочень на лексичному рівні, що відображається як у письмовій, так і усній мові. Ці скорочення прийнято поділяти на графічні та лексичні. Графічні скорочення використовуються лише у письмовій формі та передаються усно словами, які вони позначають, наприклад, «CP» - це «Command Post» або «AR» - це «Automatic Rifle». Лексичні скорочення можуть включати відкинення частини слова (наприклад, «аеро» - «aeronautical»), складні комбінації слів (наприклад, «avionics» = «aviation» + «electronics») та аббревіатури [42, с.45].

Аббревіатури поділяються на звуко-буквені аббревіатури і акроніми. Звуко-буквені аббревіатури, як правило, вимовляються як алфавітні назви букв в усному мовленні, наприклад, «BBC» - «British Broadcasting Corporation»; «VIP» - «Very Important Person». Акроніми - це аббревіатури, які вимовляються усно так, як звичайні слова, наприклад, «NASA» - «National Aeronautics and Space Administration», «CEO» - «Chief Executive Officer» [42, с.45].

У перекладі військових термінів немало труднощів, оскільки вони можуть мати кілька альтернативних варіантів. Терміни поділяють на однозначні та багатозначні:

1) Однозначні терміни з одним-єдиним еквівалентом. Прикладом є «кібербезпека», яка є єдиним варіантом перекладу для терміну «cyberspace security».

2) Багатозначні терміни, які мають кілька варіантів перекладу. Наприклад, слово «draft» може мати декілька значень: «ескіз», «чек, тратта», «протяг», «призов (вій.)» [46].

В процесі перекладу військових текстів перед перекладачем постають певні труднощі, пов'язані з лексичними термінами, які застосовують для найменування військових рангів та титулів. Ці труднощі особливо очевидні в контексті порівняння військової лексики НАТО та США [29, с. 136].

Порівняльну таблицю представлено нижче [29, с. 136].

Український переклад	НАТО	Армія США
сержант	sergeant	staff sergeant
прапорщик	warrant officer	sergeant major
старший прапорщик	senior warrant officer	sergeant major of the army
лейтенант	lieutenant	second lieutenant
старший лейтенант	senior lieutenant	first lieutenant
генерал-майор	major general	brigadier general
генерал-лейтенант	lieutenant general	major general
генерал-полковник	colonel general	lieutenant general

Одним з ключових викликів у досягненні точності в перекладі є збереження стилю оригіналу. Стилiстичний аспект перекладу вимагає від перекладача правильного вибору лексичних та граматичних засобів відповідно до загального функціонально-комунікативного спрямування оригіналу, при цьому враховуючи літературні норми мови перекладу [15, с. 98].

Стиль військових матеріалів має різноманітні варіанти. У військовій літературі спостерігаються дві основні тенденції в поданні інформації: формальна, з використанням офіційної та архаїчної мови, або ж проста, близька до розмовного стилю [15, с. 98].

Остання тенденція переважає, зокрема, у військових технічних матеріалах, адресованих рядовому та нижчому офіцерському складу. Це було зроблено для того, щоб зробити складну технічну інформацію більш зрозумілою для широкого кола військовослужбовців. Часто такі тексти супроводжуються ілюстраціями, таблицями, схемами та діаграмами, що полегшує розуміння суті викладеного матеріалу [15, с. 98].

У всіх випадках перекладачеві важливо відтворити стиль оригіналу, використовуючи українську мову та відповідні військові терміни, при цьому уникаючи надмірної образності та жаргонізму, які не є характерними для українських військових текстів. Стиль українського перекладу повинен відповідати «військовій» мові, затвердженій для відповідного виду документів [15, с. 98].

## 2.2. Перекладацькі трансформації при відтворенні англомовної авіаційної військової термінології українською мовою

Вважається, що військовий переклад загалом є надзвичайно важливим завданням, адже деякі терміни не мають відповідників в цільовій мові. У такому випадку контекст набуває великого значення, адже завдяки контексту можна визначити значення терміну через його компоненти. Перш за все, перекладач намагається знайти дослівний відповідник іноземному терміну в цільовій мові. Такий підхід прийнято вважати помилковим, оскільки при такому рішенні зникає специфіка реалій іноземної армії. Окрім цього, це може стати причиною для непорозумінь через те, що деякі терміни виражають реалії, характерні лише для капіталістичних армій і не відповідають реаліям української армії.

Найчастіше вживаними лексичними одиницями є однокомпонентні терміни та термінологічні словосполучення. Останні поділяються на дві основні категорії: звичайні термінологічні вирази з двома словами (одне з яких є головним, а друге - залежним) та складні термінологічні вирази з більш ніж двома компонентами [67, с. 138].

В залежності від їх складності, військові авіаційні терміни для перекладу можна розділити на три основні категорії:

1. Терміни, що відображають реалії іноземного контексту, зазвичай перекладаються за такими принципами:

а) Використання українського еквіваленту, який має аналогічну форму англійського терміна, наприклад: «шасі» – «chassis», «рульовий механізм» – «control mechanism», «пілотаж» – «piloting».

b) Використання українського еквіваленту, який не пов'язаний з формою англійського терміна.

c) Переклад багатокomпонентного терміну шляхом використання українського терміна зі співпадаючими компонентами за формою та значенням, наприклад: «турбореактивний двигун» для «turbojet engine», «авіанавігаційна система» для «aviation navigation system».

d) Переклад багатокomпонентного терміну за допомогою українського терміна з відмінними компонентами.

Насправді, такі терміни не викликають труднощів в перекладі, оскільки вони мають свої еквіваленти в українській мові.

2. Терміни, які відображають іноземну дійсність, а не українську, але мають вже українські еквіваленти, перекладаються шляхом вибору відповідних українських аналогів з урахуванням контексту, наприклад: «авіаційний пункт управління» для «aviation control point». Але варто зауважити, що все залежить від контексту.

3. Терміни, які відображають іноземну реальність та не мають загальноприйнятих українських еквівалентів, потребують особливого підходу до перекладу. Адже саме такий вид термінів викликає труднощі під час роботи.

В такому випадку переклад може здійснюватися за допомогою етимологічного аналізу компонентів терміну та таких методів як:

a) Описовий - метод перекладу, за яким нові лексичні одиниці вихідної мови замінюються словосполученнями, що точно відображають семантику терміну - наприклад, «час перебування літака на землі» для «ground time» та «командний пілотажний прилад» для «flight director»;

b) Дослівний - метод перекладу слів або виразів, що полягає в прямому відтворенні їхнього значення без додаткових інтерпретацій чи творчого втручання - наприклад, «аварійний з'їзд» для «emergency descent»;

c) Частковою або повною транслітерацією: наприклад, «майстер сержант» для «master sergeant»;

d) Транслітерацією та дослівним перекладом: наприклад, «головний майстер-сержант» для «chief master sergeant»;

e) Транскрибуванням - транскрипція звуків англійської мови в відповідні українські літери - наприклад, «капітан» для «captain», «командир» для «commander» [33].

f) Перестановка [57, с. 138] - стратегія перестановки використовується для відтворення дво- та трьохкомпонентних термінів, таких як: «fire area» – «сектор обстрілу», «tactical cruising range» – «оперативний запас ходу», «automatic direction finder» – «автоматичний детектор напрямку». Це пояснюється тим, що такі терміни представляють собою асиндетичні субстантивні словосполучення з складною структурою, такі як: N+N+N – «fire direction center», A+N+N – «automatic direction finder». Згідно з класифікацією І. Корунця, переклад таких словосполучень починається з головного іменника, а лише потім атрибутивний компонент і підрядний іменник [23, с. 228-229].

У випадку, коли необхідно відтворити англійські військові терміни, пов'язані з озброєнням, використовується прийом прямого перекладу українською мовою. Наприклад, «AHS Krab» перекладається як «САУ Краб», «B-2 Spirit - як Б-2 'Спіріт'», «H-47 Kinzhal» - як «Х-47 Кинджал», «Shahed» - як «Шахед» [41]

У випадку, коли потрібно перекласти неологізми, більшість термінів відтворюються за допомогою методів, таких як дослівний переклад, описовий переклад, транскодування, транслітерація та інші трансформації. Наприклад: «Unmanned Combat Aerial Vehicle (UCAV)» – «безпілотний бойовий авіаційний апарат (ББАА)», «Ballistic missile defense» – «оборона від балістичних ракет», «Stealth technology» – «технологія невидимості», «IED (Improvised Explosive Device)» – «імпровізований вибуховий пристрій» [57, с. 51].

При перекладі військової термінології важливо дотримуватися трьох загальних принципів для забезпечення адекватності перекладу. По-перше, необхідно здійснювати точний переклад окремих військових термінів у тексті. По-друге, терміни слід перевіряти в контексті терміносистеми, до якої він

належить, у мові оригіналу та перекладу. І по-третє, важливо враховувати відмінності термінології, зумовлені специфікою кожної мови. Для досягнення адекватності та еквівалентності у перекладі військових текстів перекладачу слід керуватися всіма основними принципами та методами технічного та військового перекладу, які є ключовими елементами для створення належного перекладу [24, с. 209].

## Висновки до РОЗДІЛУ 2

Переклад військового тексту, насиченого термінологією, є складним процесом, який передбачає кілька викликів для перекладача. Серед них - збереження змісту, дотримання стилю тексту, а також глибоке розуміння теми. Всі ці завдання сприяють адекватному перекладу, який повинен точно відтворювати зміст оригіналу. Та, попри все це, перекладознавці ще досі ведуть дискусії на тему чи повинен бути перекладач профільним чи мати лише поверхневі знання військової справи.

Військовий переклад, як спеціальний вид перекладу, має свої жанрово-стилістичні особливості та характеристики. Серед яких, ми можемо назвати точність, офіційність та фаховість. До того ж, військовому перекладу притаманна «секретність», оскільки деякі документи позначають спеціальним грифом таємності.

Слід зазначити, що авіаційна термінологія в англійській та українській мовах має різне походження. Якщо для англійської мови основними джерелами запозичення термінів були латинська та грецька мови, то для української - англійська, німецька, французька та частково романські мови. Крім того, формування та створення термінології залежало та досі залежить від розвитку технологій та фактору військової діяльності по всьому світу.

Однією з найбільших проблем у перекладі англійської термінології є скорочення. Майже вся американська військова термінологія складається зі скорочень через високий рівень розвитку військової справи, на відміну від України, що лише нещодавно опинилася в такій ситуації.

Звісно, при перекладі ми намагаємося знайти еквівалент, але це прийнято вважати невірним рішенням, оскільки головним завданням при перекладі постає збереження сенсу, тому спочатку варто зрозуміти контекст. У випадку відсутності відповідника у цільовій мові, ми вдаємося до різних методів перекладу, таких як: описовий переклад, дослівний переклад, часткова або повна транслітерація, транслітерація з дослівним перекладом, транскрибування та перестановка.

### РОЗДІЛ 3. Відтворення англійської авіаційної військової термінології українською мовою на матеріалах BBC NEWS

#### 3.1. Англо-український переклад авіаційної військової термінології на матеріалі онлайн медійних текстах

У сучасному світі авіаційні технології відіграють важливу роль у глобальній динаміці, а використання англійської авіаційної військової термінології в медіа текстах стає невід'ємною частиною комунікаційного простору. Розглядаючи способи відтворення, важливо враховувати не лише технічні аспекти, а й нюанси використання засобів для точного та повного відображення інформації про події та нові технології.

Коли ми зіштовхуємося з технічними термінами, перше, що ми робимо - це звертаємося до словників, тобто шукаємо еквіваленти. Авіаційна сфера України доволі розвинута через, що в більшості випадків можна знайти еквівалент в технічних словниках.

Приклади застосованих еквівалентів у статтях:

«*Artillery shells*» [57] - «артилерійські снаряди» [8]

«*Drone*» [51]- «безпілотними» [9]

«*A ground attack aircraft*» [50] - «штурмовика» [13]

«*G-force*» [50] - «перевантаження» [13]

«*Edwards Air Force Base in California*» [50] - «авіабаза «Едвардс» у Каліфорнії» [13]

«*High-speed taxi test*» [50] - «швидкісний рульовальний тест» [13].

Зокрема варто звернути увагу на останній приклад «*high-speed taxi test*», оскільки слово «*taxi*» є прикладом багатозначного терміну. В цьому випадку ми використовуємо не першочергове значення «таксі» чи «їхати на таксі», а друге значення, що відноситься до авіаційної термінології і перекладається як «правувати» або «рулювати (про літак: перед злітанням або після сідання)» [14].

Ми цілком можемо стверджувати, що найважливішим аспектом авіаційних сил є винищувачі. Ці високотехнологічні літальні апарати відіграють

критичну роль у забезпеченні безпеки повітряних просторів та захисті національних кордонів. Україна, як країна, що знаходиться у воєнному стані, завжди постає перед необхідністю мати належно підготовлені та сучасні винищувачі, щоб забезпечувати ефективну оборону неба у випадку повітряних тривог або загрози з боку противників.

Впродовж дослідження було виявлено, що при перекладі власних назв винищувачів не було застосовано жодних прийомів перекладу. Це було зроблено для того, щоб зберегти їх автентичності та відтворити їхнє оригінальне значення. До того ж, це пов'язано з тим, що сама назва є надзвичайно важливою для ідентифікації конкретної моделі винищувача та його визнання як у фаховому співтоваристві, так і серед широкої аудиторії. Такий підхід дозволяє зберегти єдність термінологічного поля та уникнути можливих недорозумінь або втрати ідентифікації при перекладі. Ось список прикладів, де назви винищувачів при перекладі не змінились:

*«General Dynamics YF-16» [50] - « General Dynamics YF-16» [13]*

*«F-4 Phantom II» [50] - « the F-4 Phantom II» [13]*

*«McDonnell-Douglas F-15 Eagle» [50] - «the McDonnell-Douglas F-15 Eagle» [13]*

*«F-4» [50] - «F-4» [13].*

Це перекладацьке рішення можна вважати вдалим, оскільки історія створення різних моделей винищувачів є невинною, а технологічний прогрес нестримним. Внаслідок цього постійно виникають ще сучасніші та потужніші винищувачі, які мають свої унікальні особливості та характеристики. Тому важливо не лише розрізняти ці моделі між собою, але й уважно адаптувати та використовувати відповідну авіаційну термінологію для їхнього опису та аналізу в медійних текстах.

Проте слід зазначити, що при перекладі назв винищувачів можна помітити таку трансформацію перекладу як «додавання». Для цього існує декілька причин.

По-перше, це різниця в структурі та особливостях мов, а саме української та англійської. Українська мова, як правило, вимагає більш детального опису, особливо при перекладі термінів з іншої мови, де вони можуть мати більш загальне вживання чи меншу деталізацію. Таким чином, виникає необхідність додавати пояснення, щоб забезпечити повноцінне розуміння для аудиторії, яка може не бути ознайомлена з оригінальною термінологією.

По-друге, важливим фактором є контекстуальна потреба пояснення. Якщо назва винищувача згадується вперше у тексті, часто вважається за краще надати додаткові пояснення, щоб читач міг зрозуміти контекст і значення цієї технічної одиниці. Це особливо важливо в медійних текстах, де читачам може бути менше відомо про конкретні моделі винищувачів чи їхню технічну специфіку.

Ось приклади використання трансформації додавання:

*«The F-86 Sabre» [50] - «американський винищувач F-86 Sabre» [13]*

*«Lockheed-made fighter the F-35» [50] - «винищувач виробництва Lockheed F-35» [13]*

*«The F-16» [50] - «Реактивний винищувач F-16» [13]*

*«Typhoon» [56] - «реактивні літаки «Тайфун»» [7]*

*«Air-defence systems» [54] - «засоби ППО» [17].*

Варто звернути увагу на те, що у випадку «F-86 Sabre», назва «Sabre» залишається без змін, але в інших випадках можна помітити, що деякі назви моделей все-таки було перекладено. Наприклад, «Fighting Falcon» [50] перекладається як «Бойовий сокіл» [13], «Viper» [50] як «Гадюка» [13] та «Typhoon» [56] як «Тайфун» [7]. В цій ситуації було використано дослівний переклад. Для людей, що цікавляться авіацією, перші дві назви є добре відомими та вживаються як унікальні ідентифікатори для винищувача F-16. Хоча зазвичай назви цих моделей не піддаються перекладу, все-таки можна помітити два варіанти відтворення при перекладі: залишення назви без змін та дослівний переклад. Обидва підходи є прийнятними, оскільки такі варіанти можна побачити в статтях BBC NEWS.

Щодо перекладу інших авіаційних термінів, спостерігається схожа тенденція. У деяких випадках вирази залишалися без перекладу, зберігаючи свою оригінальну форму. Так, навіть у таких випадках, додавалися пояснення у дужках, які містили дослівний переклад (калькування) або описовий переклад.

Приклади до цього наведено нижче:

«*Fly-by-wire*» [50] - «*fly-by-wire*» [13]

«*SEAD (Suppression of Enemy Air Defence)*» [50] - «*SEAD (Придушення ворожої ППО)*» [13]

«*Wild Weasel*» [50] - «*Wild Weasel*» («*Дика ласка*») [13]

«*Dogfighting*» [50] - «*dogfight*» [13]

«*the Army Tactical Missile Systems (ATACMS)*» [47] - «*тактичні ракетні системи (ATACMS)*» [44]

Проте, ми вважаємо, що не всі рішення можна назвати вдалими.

Наприклад, «*fly-by-wire*» означає «система, яка замінює традиційне ручне управління польотом літака на комп'ютерне» [48]. Тут найкраще вийде перекласти за допомогою описового перекладу. Тоді ми зможемо це передати як «*електродистанційна система керування*».

Термін «*dogfight*» має свій еквівалент «повітряний бій (між винищувачами)» [2]. Ми також могли спостерігати за використанням контекстуального перекладу як «повітряна оборона» [16]. Залишати термін, що має еквівалент, без жодних змін у вихідний текст є невірним рішенням.

Помітно, що у розшифрованому терміні «*ATACMS*» - «*the Army Tactical Missile Systems*»- при перекладі було вилучено лексичну одиницю «*Army*». Ми не можемо назвати це критично важливою помилкою, але все ж таки варто зауважити, що при перекладі «*army*» як прикметника ми вживаємо термін «армійський», а не «військовий».

До того ж, в ході дослідження було виявлено, що термін *ATACMS* в одному з контекстів було використано неправильно.

«*It is likely to include air defence systems, mid to long-range missiles and artillery shells.*»[57]//«Скоріше за все, в цей пакет ввійдуть системи

протиповітряної оборони, *ракети (в тому числі АТАСМС)* і артилерійські снаряди» [8].

Термін «mid to long-range missiles» використовується для опису ракет, які мають середню та велику дальності, й у цьому контексті в дужках було вказано відомі системи, такі як АТАСМС. Проте важливо зауважити, що АТАСМС вважається ракетою з великою дальністю, тому ми не можемо його відносити до категорії «mid-range». Хоча можна припустити, що перекладач покладався на свої базові знання щодо актуальних подій, проте слід врахувати, що в оригінальному тексті не було зазначено жодної конкретної згадки про АТАСМС, і термін «mid to long-range missiles» не відповідає дальності польоту АТАСМС.

Під час дослідження, ми також отримали змогу закріпити зазначенні вище пункти про можливі прийоми перекладу при відтворенні авіаційної термінології, а саме – активне використання трансформації транслітерації. В процесі аналізу були знайдені такі приклади транслітерації:

«*Airliner Boeing 777*» [50] - «*авіалайнер Boeing 777*» [13]

«*Airliner Airbus A320*» [50] – «*авіалайнер Airbus A320*» [13]

«*Electric Jet*» [50] - «*електроджет*» [13].

У нашому дослідженні ми також орієнтувались на підпункт 2.2., в якому ми дослідили, що при перекладі еквівалентів, що відображають іноземну реальність, застосовується описовий переклад. Ми можемо підтвердити це через нашу власну практику. І ми, зокрема, прийшли до висновку, що описовий переклад є найбільш вдалим рішенням у таких ситуаціях, але перед цим перекладач повинен дослідити тлумачення терміну, щоб правильно передати його значення цільовою мовою.

Нижче ми наводимо приклади застосування описового перекладу:

«*Joystick-style controller*» [50] - «*ручка у вигляді джойстика*» [13]

«*Fast-jet experience*» [50] - «*досвід польотів на джетах*» [13]

«*Big lift-generating wings*» [50] - «*крилами, що створюють підймальну силу*» [13].

У нашому дослідженні було виявлено, що, попри значну кількість вдалих відтворень термінів за допомогою описового перекладу, перекладачі також виявляли певну тенденцію до використання дослівного перекладу.

*«Longer-range ballistic missiles» [47] - «балістичні ракети великої дальності» [44]*

*«Royal Aeronautical Society in the UK» [50] - «Королівського аеронавігаційного товариства Великої Британії» [13]*

*«A bubble canopy» [50] - «куполі-бульбашиці» [13]*

*«Infrared-seeking missiles» [50] - «ракети інфрачервоного наведення» [13].*

3.2. Специфіка англо-українського перекладу онлайн медійних текстів на військову тематику.

Попри вище зазначені вдалі приклади перекладу, результати проведеного дослідження дозволяють дійти невтішного висновку, що використання перекладу певних термінів для повсякденного та офіційного вжитку не є можливими. До цього висновку також можна було прийти, ґрунтуючись на наших попередніх коментарях.

Прикладом слугує переклад наступного терміну «the FAB glide bomb» [51] як «керована авіаційна бомба FAB» [9]. По-перше, ми не перекладаємо «glide bomb» як «керована авіаційна бомба», тому що це два різних терміна. Еквівалентами для «glide bomb» будуть «крилата ракета», «планеруюча бомба» та «планерна бомба». А еквівалентом для «керована авіаційна бомба» буде «guided bomb», «a smart bomb», «guided bomb unit» або ж «GBU». Хоча історично і в наш час прийнято вважати, що крилаті ракети - це здебільшого керовані бомби, все ж варто розмежовувати ці терміни і застосовувати переклад, що є якомога наближеним до оригіналу.

Крім того, в ході аналізу було виявлено, що термін «fin» [51] у перекладі було відтворено як «опіріння» [9]. Тут варто зазначити, що автор використав слово «опіріння» через зовнішню схожість вертикальних стабілізаторів до «пір'їв». Причиною для таких наших думок стало те, що це слово було вжито в лапках, що вказує на те, що слово несе в собі іронічний чи навіть жартівливий

характер. До того ж, це також слугує як гра слів до справжнього еквіваленту терміну «fin» - «оперення» - що дещо співзвучне з «опірінням». Цей переклад може відповідати вимогам стилю написання медіа текстів, однак, воно не відповідає вимогам військового стилю. У контексті військової термінології, термін «fin» має специфічне значення, яке вимагає точного відтворення у цільовій мові. Згідно з словниковими джерелами, відповідними перекладами для терміну «fin» є «кіль», «вертикальний стабілізатор» та «оперення» [11].

Також слід зауважити, що при перекладі терміну «environmental cooling system (ECS)» [50] як «систему охолодження (ECS)» [13] спостерігається вилученні слова «environmental», яке має важливе значення. По-перше, воно є частиною аббревіатури «ECS», що вже вказує на необхідність перекласти це слово. По-друге, «environmental» вказує на важливу функціональну характеристику системи, а саме її спрямованість на збереження навколишнього середовища. Адже ці системи охолодження з екологічним спрямуванням (ECS) розроблені з урахуванням мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище. Їхнє призначення полягає у забезпеченні ефективного охолодження, при цьому знижуючи викиди шкідливих речовин та енергозатрати. Ми вважаємо, що це надзвичайно важлива інформація, яку не варто вилучати.

### Висновки до РОЗДІЛУ 3

Дослідивши способи відтворення авіаційної термінології на матеріалі статей BBC NEWS, ми можемо дійти до наступних висновків. У більшості випадків, вжиті в оригінальному тексті терміни мають свої відповідники в цільовій мові. Отже, першочерговим рішенням для перекладача є пошук точних еквівалентів або поєднання декількох еквівалентів.

При перекладі назв винищувачів використовуються стратегії збереження назви в її оригінальній формі, тобто без жодних змін, з додаванням пояснення, наприклад, «реактивний винищувач», та дослівним перекладом назви. До останнього методу варто ставитись з обережністю, оскільки це працює лише у випадках з загальновідомими назвами.

У випадку, коли ж немає відповідників для конкретних термінів, ми звертаємось до різних видів трансформацій. Серед таких ми можемо виділити описовий переклад, дослівний переклад та транслітерацію. В деяких ситуаціях перекладач приходив до рішення залишити термін у формі оригіналу, дописавши в дужках дослівний або описовий переклад цього терміну. Однак наші дослідження підтверджують необхідність в уникненні такого підходу, оскільки ми змогли знайти еквіваленти для більшості термінів або повністю відтворити їх смислове значення за допомогою різних трансформацій. Таким чином, ми не можемо погодитися з рішенням залишати терміни без змін.

Результати проведеного дослідження дають можливість дійти невтішного висновку, що медіа тексти не можуть слугувати джерелом для пошуку або встановлення еквівалентів, оскільки під час перекладу термінів були прийняті невдалі рішення. Наприклад, в одному з випадків виникла ситуація, коли контекстуально важливе слово було вилучено, а в іншому - переклад був наданий у лапках, що вказувало на наявність жартівливого тону, що зовсім не відповідає серйозному тону військової термінології. Крім того, ми також виявили неправильне відтворення сталих еквівалентів, тобто коли термін був перекладений невідповідним терміном, порушуючи тим самим відповідність між оригіналом та перекладом.

## ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Військовий переклад стає центром уваги дослідницьких робіт серед перекладознавців через важку воєнну ситуацію в Україні. Адже наша країна потребує допомоги зі всіх сфер військової справи, зокрема авіаційної. Тому на початку написання дипломної роботи ми поставили перед собою мету дослідити методи перекладу англійської військової авіаційної термінології на матеріалах найбільш інформативної та відомої онлайн-платформи BBC NEWS.

В ході дослідження під «військовою термінологією» ми розуміли сукупність термінів, які позначали та охоплювали всі аспекти військової сфери, від загальноживаних до спеціалізованих понять, що визнають та використовують на міжнародному рівні. Отже, до «військових лексичних одиниць» ми відносили всі терміни, слова та вирази, пов'язані з військовою тематикою, зокрема жаргонізми, професіоналізми та інші.

Дослідивши особливості англо-українського перекладу військової авіаційної термінології, ми прийшли такої схеми відтворення англійських авіаційних термінів:

- 1) Для англійських термінів, які мають еквіваленти в українській мові, ми використовуємо аналогічні терміни.
- 2) Терміни, що відображають іноземну дійсність, можуть бути перекладені за допомогою вибіркового відповідних українських аналогів.
- 3) Для термінів, які не мають загальноприйнятих українських еквівалентів, потрібен більш творчий підхід до перекладу. В таких випадках, ми використовуємо різні методи такі як описовий переклад, дослівний переклад, транслітерація, транскрибування тощо.

Однак, під час дослідження ми зіштовхнулись з такими труднощами, які ускладнили процес збору та аналізу матеріалів. По-перше, кількість прикладів на онлайн-платформі BBC NEWS була обмеженою, оскільки не всі статті мають переклад українською мовою. Це значно звузило доступний корпус текстів для аналізу військової термінології, що вплинуло на репрезентативність вибірки. По-друге, деякі з перекладів виявилися невдалими, що ускладнювало

розуміння оригінального змісту. Та, пропри всі вищезазначені виклики, ми однаково досягли нашої мети дослідити методи, що були використані під час перекладу англійських військових авіаційних термінів на матеріалах BBC NEWS. В ході дослідження ми виявили такі результати найбільш вживаних підходів перекладу:

- 1) Пошук відповідних еквівалентів.
- 2) У випадку з власними назвами не було застосовано жодних трансформацій перекладу, але певні загальновідомі назви можуть бути перекладені дослівно. Хоча можна інколи помітити трансформацію додавання, коли поряд з назвою винищувача пишеться пояснення.
- 3) Деякі терміни також залишались без змін, а в дужках було вказано дослівний або описовий переклад як пояснення.
- 4) Терміни, що були вживані вперше, перекладали за допомогою таких трансформацій як транслітерація, описовий та дослівний переклад.

Незважаючи на всі описані методи, ми виявили, що не всі переклади були успішними. Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що медіа тексти не можуть виступати джерелом для пошуку еквівалентів через виявлені невдалі переклади термінів. Наприклад, в одному з випадків було видалено слово, яке відповідало контексту, а в іншому - переклад узяли в лапки, що свідчило про несерйозний тон, не відповідний військовій термінології, та відтворили за допомогою гри слів. Крім того, ми також виявили, що деякі терміни було відтворено неправильно, оскільки вони не відповідали встановленим еквівалентам.

На нашу думку, таких помилок можна було б уникнути при детальному аналізі характеристик та визначень термінів і дотриманні схеми англо-українського перекладу військової авіаційної термінології, яку ми описали вище.

На завершення варто відзначити, що тема відтворення англійської авіаційної військової термінології українською мовою в медійних текстах залишатиметься актуальною і в майбутньому. Це зумовлено як війною в

Україні, так і військовими конфліктами в інших країнах світу. До того ж, технологічний прогрес є безперервним, і через це постійно виникають нові терміни, які потребують відповідного перекладу. Онлайн-платформа BBC NEWS, яка є однією з найбільш впливових інформаційних ресурсів, першою повідомляє про нові події та надає перші можливі переклади. Таким чином, дослідження цієї теми є актуальним і вимагає подальшого вивчення для забезпечення точності та відповідності військової термінології в українськомовних медійних текстах. Отримані результати дослідження можна використовувати з метою поглиблення та вивчення теми перекладу військової термінології в матеріалах BBC NEWS.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М., Білокамінська В. Л. Особливості перекладу термінів українською мовою. Молодий вчений. 2015. № 2 (17). С. 126-128. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2015\\_2\(6\)\\_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2(6)_33)
2. Англо-український військовий словник. Укрор Austria, 2024. URL: <https://english-military-dictionary.org.ua/>.
3. Балабін В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. «Філологічні трактати». 2018. Т. 10, № 1. С. 7–18. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr\\_2018\\_10\\_1\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2018_10_1_3).
4. Баранова С. В. Спецрозділи перекладу зі змістовим модулем: переклад ділового мовлення. Суми : Сум. держ. ун-т, 2023. 103 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/91052/1/Baranova.pdf;jsessionid=E4A4E346E45CFA87A719D30526EAC4B5>.
5. Беньковська Н. Б. Аналіз способів утворення та перекладу англійських військових термінів. Вісник науки та освіти. 2023. С. 63–70. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-2\(8\)-71-84](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-2(8)-71-84).
6. Великодська О. Застосування прийому антонімічного перекладу при перекладі присудків англійських речень українською мовою. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика : Зб. наук. пр. Київ, 2014. С. 82–86.
7. Винищувачі Турпооп від Британії. Чи треба вони Україні і чому Зеленський про них говорить. BBC NEWS Україна. 2023. 9 лют. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64579692>.
8. Вотерхаус Дж. Як пакет військової допомоги США дозволить Україні сповільнити наступ Росії. BBC NEWS Україна. 2024. 22 квіт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c0k11x25weeo>.
9. Гарднер Ф. Де очікувати на наступ Росії влітку і чи може Україна програти війну 2024 року. BBC NEWS Україна. 2024. 13 квіт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/clm32513prdo>.

10. Герасімова О. М. Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. Сер.: Філологія., № 22. С. 180–182.
11. Гороть Є.І. Великий англо-український словник / Є.І. Гороть, Л.М. Коцюк, Л.К. Малімон, А.Б. Павлюк. — Вінниця : Нова книга; Х. : Ранок, 2011. — 1700 с.
12. Гузь А. М. Транскодування як спосіб перекладу англійської авіаційної термінології. Наука і молодь. Гуманітарна серія : Зб. наук. пр., вип. 11-12, м. Київ, 21 листоп. 2012 р. Київ, 2012. С. 143–146. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/studnauka/general.pdf#page=143>
13. Доулінг С. Пів століття у повітрі. Чому F-16 досі один із найкращих винищувачів світу. BBC NEWS Україна. 2024. 27 січ. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c5103j4d8qno>.
14. Загальний народний англійсько-український словник. 2010. URL: [https://e2u.org.ua/s?w=taxi+&dicts=all&highlight=on&filter\\_lines=on](https://e2u.org.ua/s?w=taxi+&dicts=all&highlight=on&filter_lines=on).
15. Зайцева М. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2013. С. 96–102. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6757/Zaitseva.pdf>
16. Зіткнення літаків в Україні - три пілоти загинули, серед них Джус. Що про них відомо. BBC NEWS Україна. 2023. 26 серп. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-66626796>. (ENG - Binley A. Ukraine war: Fighter ace and two other pilots killed in mid-air crash. BBC NEWS. 2023. 27 August. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-66631182>)
17. Камерон: Україна може бити по території Росії. BBC NEWS Україна. 2024. 3 трав. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cydr93r5n2eo>.
18. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово - стилістичні

- проблеми. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с. URL:  
[https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban\\_2004\\_576.pdf](https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf)
19. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. К. – Вінниця, Нова книга, 2002. – С. 315-407
20. Кириченко О. А., Ступак В. Г. Антонімічний переклад як ефективний прийом контекстуального перекладу лексичних одиниць. Наукові записки. Серія "Філологічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / відп. ред. проф. Г. В. Самойленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – Кн. 2. - С. 36–38.
21. Ковальова В. Калькування як засіб творення нових військових терміноодиниць (на матеріалі німецьких військових текстів) / В. Ковальова, Л. Науменко // Мовні і концептуальні картини світу. - 2013. - Вип. 2. - С. 180-186. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks\\_2013\\_2\\_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_2_22).
22. Ковтун О. В. Особливості перекладу англійських авіаційних термінів українською мовою : матеріали III міжн. наук.-практ. конф. [“Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції”], (2-3 квітня 2010 р.). – К. : АграрМедіаГруп, 2010. – С. 182–186.
23. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця, 2003. 448 с.
24. Круглій О. Особливості перекладу військових термінів (на прикладі військово-промислової термінології). Світ наукових досліджень : Зб. наук. публ. міжнар. Мультидисциплінар. наук. інтернет-конф., 29–30 верес. 2022 р. Тернопіль, 2022. С. 207–210.
25. Кульчицька А. Переклад термінів. Актуальні проблеми перекладу : тези на міжнар. науковово-техн. конф. НАУ, Україна. URL:  
[https://www.rusnauka.com/16\\_ADEN\\_2010/Philologia/68479.doc.htm](https://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Philologia/68479.doc.htm)

26. Литовченко І. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія / за ред. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг, 2016. 206 с.
27. Лук'янюк О., Подгайська І. Переносні значення дендронімів в англійській та українській мовах. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/847>.
28. Лукіяничук Ю. Способи класифікації військових термінів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2017. Серія «Філол.», № 66. С. 65–67. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/7825/1/22.pdf>.
29. Маркелова А. Словник військової прокурорської лексики англійської мови: довідкове видання . Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 144 с.
30. Маторіна Н. Конверсія як лінгвістичне явище (лінгвістичноісторіографічний аспект) / Н. Маторіна // Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. - 2018. - Вип. 6. - С. 53-59. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppsf\\_2018\\_6\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppsf_2018_6_10).
31. Мирошниченко В., Шишкова І. Англійські лексичні новоутворення у сфері комп'ютерних технологій та особливості їх перекладу українською мовою. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2019. № 1. С. 87–92. URL: <https://doi.org/10.20998/2227-6890.2019.01.15>.
32. Нечипоренко Б. Абревіатура – невід'ємна частина політичного дискурсу//Видавничий дім ‘Гельветика’, 2021р. Випуск 35. Том 4. С.109-115. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-4-15>.
33. Основи військового перекладу: (англ. мова): підручник / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов; за ред. В.В. Балабіна. – К.: Логос, 2008. – 587 с. – Бібліограф.: с. 578. ISBN 978-966-581-969-1
34. Отрішко К.А. Способи перекладу військової термінології. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. 2019. № 39. С. 27–33.

35. Пуш О., Гасюк Н. Особливості перекладу військової термінології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 58. С. 305–308. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.58.68>.
36. Рябокінь Н. Огляд способів перекладу термінів (аналіз спеціальної літератури). «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу»: Міжнар. науково-практ. конф., м. Полтава, 18–19 трав. 2021 р. Полтава, 2021. С. 765–772. URL: <https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/Конференція-2021.pdf#page=765>.
37. Скороходько Е.Ф. Сучасна англійська термінологія / Е.Ф. Скороходько. – К.: Український інститут лінгвістики і менеджменту, 2002. – 76 с.
38. Стародубцева А., Талавіра Н. Специфіка перекладу військової термінології в англійськомовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні. Філологічні науки: «Молодий вчений». 2023. лип. С. 57–61. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-7-119-11>.
39. Старух В. Особливості англо-українського перекладу військової термінології. Збірник наукових праць «Нова філологія». 2020. Т. 11, № 80. С. 264–268. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-2-39>.
40. Стежко Ю.Г. Методичні вказівки до перекладу наукових термінів – Кіровоград.: РВВ КДПУ, 2012. – 79 с. [13.5] - <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/18249/1/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-17-19.11.22.pdf#page=575>
41. Удовіченко Г.М., & Денисенко М. В. (2024). ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ. Інтелект. Особистість. Цивілізація, (2 (27)). <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2023-27-2-44-53>
42. Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 10-11

- листопада 2017 р. – Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2017. – 132 с.
43. Черноватий Л., Шех В. Проблеми передачі вузькоспеціальної англійської термінології українською мовою. Наукові записки Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка . Сер. Філологічні науки : зб. наук. пр. 2009. Вип. 81(4). С. 109-116.
44. Чому США таємно поставили Україні далекобійні ракети ATACMS. BBC NEWS Україна. 2024. 25 квіт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cydrn67d91qo>.
45. Шевцова О. В. Способи еквівалентного перекладу лексичних одиниць текстів конвенцій з англійської та французької мов українською. Наукові записки нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. Філологічна : зб. наук. пр. 2012. Вип. 25. С. 129-131.
46. Яковлева Т. А., Сулова Л. В. Особливості перекладу економічної термінології з англійської мови. Владимир, 2018. 4 с.
47. Armstrong K. Ukraine war: Kyiv uses longer-range US missiles for first time. BBC NEWS. 2024. 25 April. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-68893196>.
48. Cambridge Dictionary. 2024. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/fly-by-wire>.
49. Cordes M., Siegart G. Explication. Internet Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://web.archive.org/web/20200814063632/https://iep.utm.edu/explication/>.
50. Dowling S. The F-16 at 50: Why it's still in demand. BBC NEWS. 2024. 20 January. URL: <https://www.bbc.com/future/article/20240119-the-f-16-at-50-why-its-still-in-demand>.
51. Gardner F. Ukraine could face defeat in 2024. Here's how that might look. BBC NEWS. 2024. 13 April. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-68778338>.

52. Georgieva V. Systematization of military terminology: mission (im)possible?. Foreign Language Competence as an Integral Component of a University Graduate Profile, Brno, November 2007. URL: [https://www.researchgate.net/publication/274711085\\_SYSTEMATIZATION\\_OF\\_MILITARY\\_TERMINOLOGY\\_MISSION\\_IMPOSSIBLE](https://www.researchgate.net/publication/274711085_SYSTEMATIZATION_OF_MILITARY_TERMINOLOGY_MISSION_IMPOSSIBLE).
53. Ivashchenko, Victoria & Daria Ivashchenko (2023). Ukrainian military terminology in the conditions of armed aggression: legislative and media discourses. In Ú. Bhreathnach, N. Nissilä, A. & A. Velicu. Terminology Science & Research / Terminologie : Science et Recherche 26, 45–67. Available at: <https://journal-eaft-aet.net/index.php/tsr/issue/archive>.
54. Kirby P. Kyiv can use British weapons inside Russia - Cameron. BBC NEWS. 2024. 3 May. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c163kp93l6po>.
55. Kočote, I., Smirnova, T. Aspects of Military-related Text Translation from English into Latvian. Procedia. Social and Behavioral Sciences. 2016. Vol. 231. Pp. 107–113.
56. RAF fighters carry out night flying exercises over Lincolnshire. BBC NEWS. 2024. 29 April. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-england-lincolnshire-68923989>.
57. Tychynskyi P. Lexical features of english-language military-technical texts: the translation aspect. Innovations in philology: whims or the need of the hour, Czestochowa, 6–7 December 2023. Riga, 2023. P. 136–139.
58. Waterhouse J. Ukraine aid package could help Kyiv slow Russia's advance. BBC NEWS. 2024. 21 April. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-68868399>.

## SUMMARY

**The theme of the scientific work** is the translation of English aviation military terminology into Ukrainian based on materials from BBC NEWS.

**The purpose of the qualification project** is to analyze and study the methods of translation of English aviation military terminology based on the translation of newspaper articles from BBC NEWS.

To achieve this aim, the following **tasks** are set:

- to find out the specifics of English-Ukrainian military vocabulary and describe the ways of translating English military terms into Ukrainian;
- to analyze English-language fragments from BBC NEWS articles and relevant Ukrainian articles on the BBC NEWS Ukraine;
- to describe the translation techniques used to render English-Ukrainian military aviation vocabulary in news texts;
- to suggest other possible options for translating English military aviation terms into Ukrainian in media contexts.

**The object of research** is the terms and expressions of English aviation military terminology mentioned in BBC NEWS articles. This includes specialized terms used in military aviation, such as technical names of aircraft and other terms connected with military aviation sphere.

**The subject** is the applied methods of translating English aviation military terminology into Ukrainian.

**The research material** consists of articles written in English on the original BBC NEWS platform and translated versions of these articles on the corresponding website of the Ukrainian service of the British Broadcasting Corporation, called BBC NEWS Ukraine.

To perform the tasks set in the work, the following **methods** were used: analysis of literary sources, comparative analysis of translations, and contextual analysis.

The qualification work consists of an introduction, three chapters, and conclusions to the three chapters, general conclusions, a list of references and an abstract in English.

**Chapter 1** presents the theoretical basis of military terminology and ways of translating terms.

Military terminology is defined as a set of terms (words and phrases) used to denote various military concepts, equipment, and other aspects of military life. These terms can be categorized based on their origin and the availability of Ukrainian equivalents: terms identical to Ukrainian ones, terms with Ukrainian equivalents, and terms without widely accepted Ukrainian equivalents.

The translation process is divided into two stages: understanding the term's meaning in context and then translating it accurately into the target language. The main goal for the translator is to select the appropriate method to convey each term or expression as precisely as possible.

The main goal of a translator is to choose the appropriate translation method to convey the essence of each word or expression as accurately as possible. Modern translators use a variety of approaches to translate lexical items of various nature and specificity, including terms.

**Chapter 2** analyses the features of the translation of aviation military terminology and translation strategies in the reproduction of aviation military terminology.

Translating a military text full of terminology is a complex process that poses several challenges for the translator. These include preserving the meaning, adhering to the style of the text, and having a deep understanding of the topic, among others. All of these tasks contribute to an appropriate translation, which should accurately reproduce the meaning of the original.

When translating, our aim is to find an equivalent. However, the important thing is not to lose the main meaning of the term, so we should first understand the context. If there is no equivalent in the target language, we use various translation methods, such as descriptive translation, word-for-word translation, partial or full transliteration, transliteration with word-for-word translation, and transcription.

**Chapter 3** represents the results of our study of the applied methods of translating English aviation military terminology into Ukrainian based on materials from BBC NEWS.

An analysis of aviation terminology in BBC NEWS articles shows that most terms have Ukrainian equivalents, and the translator's task is to find exact matches or combine several options. In some cases, the original names are retained with added explanations or literal translations.

The study concludes that descriptive translation is often the most successful approach, especially for terms without direct equivalents. Despite the success of descriptive translation, there is also a tendency to use literal translation. Proper names of fighter jets generally remain unchanged to preserve their original meaning and avoid misunderstandings. However, "addition" transformations are sometimes used, such as adding explanations to the names.

In conclusion, the analysis of BBC NEWS articles underscores the importance of finding exact equivalents or using a mix of translation strategies, including descriptive translation, literal translation, transliteration, and addition. The varied approaches highlight the complexity of translating military terminology and the crucial role of context and thorough research in achieving accurate translations. This study demonstrates that media texts, while useful, cannot always be relied upon as the sole source for accurate translations.